

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุโบอ่อง

สมบูรณ์ คงเลิศ*

โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุโบอ่อง

ได้รับบทความ: 21 พฤษภาคม 2568 ปรับปรุงแก้ไข: 9 มิถุนายน 2568 ตอรับการตีพิมพ์: 23 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น และ เพื่อศึกษาผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุโบอ่อง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียน 29 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ แบบประเมินทักษะปฏิบัติจำนวน 3 ด้าน รวม 6 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อสถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา ได้หลักสูตรทั้งหมด 6 หน่วยการเรียนรู้ รวม 15 ชั่วโมง มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.08) 2. ผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุโบอ่อง ปรากฏผลดังนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X} = 26.21$, S.D. = 2.15) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 17.48$, S.D. = 3.62) 2) ทักษะปฏิบัติของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับดี และ 3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: หลักสูตรท้องถิ่น, การแปรรูปอาหารจากปลา, การพัฒนาหลักสูตร

* ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุโบอ่อง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

Development of a Local Curriculum on Fish Processing for Grade 6 Students at Phieng Luang 3 School, Phra That Bo Ong Branch

Somboon Konglert*

Phieng Luang 3 School, Phra That Bo Ong Branch

Received: May 21, 2025 Revised: June 9, 2025 Accepted: June 23, 2025

Abstract

This research aimed to (1) develop a local curriculum on fish processing for Grade 6 students, (2) investigate the outcomes of implementing the local curriculum, and (3) examine students' satisfaction with the curriculum. The target group was a class of 29 Grade 6 students at Phieng Luang 3 School, Phra That Bo Ong Branch, during the first semester of the 2024 academic year. The research instruments included (1) six instructional units of a local curriculum on fish processing, (2) a 30-item academic achievement test, (3) a six-item performance assessment form covering three dimensions, and (4) a 15-item satisfaction questionnaire. The statistical methods employed for data analysis were the mean and standard deviation.

The findings showed that (1) the developed local curriculum on fish processing consisted of six instructional units totaling 15 hours and was evaluated by experts at the highest level ($\bar{x} = 4.89$, S.D. = 0.08); (2) the implementation of the local curriculum indicated that (a) the post-instruction academic achievement score ($\bar{x} = 26.21$, S.D. = 2.15) was significantly higher than the pre-instruction score ($\bar{x} = 17.48$, S.D. = 3.62), and (b) the students' practical skills after using the local curriculum were at a good level; and (3) the students' satisfaction with the local curriculum on fish processing revealed that the overall mean satisfaction was at the highest level.

Keywords: Local Curriculum, Fish Processing, Curriculum Development

* Teacher in the Social Studies, Religion, and Culture Learning Area at Phiang Luang 3 School, Phra That Bo Ong Branch, Thong Pha Phum District, Kanchanaburi Province

บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลายมีความเอื้ออาทร มีความสัมพันธ์เป็นพี่เป็นน้องอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน มีภูมิปัญญาและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์ตามบริบทของสังคมที่มีพื้นฐานจากการทำเกษตรกรรม ในอดีตครอบครัวไทยมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย ทำให้เด็กได้เรียนรู้วัฒนธรรมอันดีในท้องถิ่น และประพฤติปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีของคนในชุมชน แต่จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้วิถีชีวิตของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป ครอบครัวมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น พ่อแม่ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนลูกมากพอ ทำให้เด็กไทยมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เห็นคุณค่าของตนเอง ครอบครัว และชุมชนน้อยลง ส่งผลให้ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์อันดีของแต่ละชุมชนค่อย ๆ เลือนหายไป เนื่องจากเยาวชนยุคใหม่ไม่ให้ความสำคัญและไม่มีการสืบทอดต่อกันจากบรรพบุรุษ ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนเก่ง ดี มีคุณภาพ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะการคิดขั้นสูง โดยมีสัมมาชีฟตามความถนัดของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ในการนี้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรได้รับการส่งเสริมและอนุรักษ์ ซึ่งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายๆ เรื่อง สอดคล้องกับศักดิ์ชัย เกียรติวนาจันทร์ (2553) ที่กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ ความสามารถของชุมชนที่สั่งสมสืบทอดกันมานาน เป็นความจริงแท้ของชุมชน เป็นศักยภาพที่จะใช้แก้ปัญหา จัดการปรับตัว เรียนรู้ และถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข เป็นแก่นของชุมชนที่จรรโลงความเป็นชาติให้อยู่รอดจากทุกภัยพิบัติทั้งปวง

การอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทางการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ โดยเฉพาะหลักสูตรท้องถิ่นซึ่งเป็นหลักสูตรบูรณาการที่ผู้เรียน ชุมชน และครูร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากชีวิตจริง สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตอย่างมีคุณภาพและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอย่างมีความสุข กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนในเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับความต้องการตามสภาพปัญหาที่เป็นจริง ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน เพราะสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ นอกจากนี้ ผู้เรียนยังได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของตนเอง รวมทั้งวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต ที่สำคัญคือ หลักสูตรท้องถิ่นยังเปิดโอกาสให้ชุมชนและภูมิปัญญาในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน ซึ่งจินตวีร์ เกษมสุข (2561) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนา เป็นหัวใจของการพัฒนาชนบท ไม่มีประเทศไหนที่พัฒนาโดยปราศจากการร่วมมือของประชาชน ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงไม่เพียงแค่ช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ แต่ยังเป็นการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่นไปพร้อมกัน

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุโบอ่อง โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นและการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม ตลอดจนสืบทอดมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนให้เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้คุณค่าและสืบทอดภูมิปัญญาที่ดำรง เกิดทักษะการปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในสังคม ฝึกให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จากการเรียนรู้ที่มีความสุขและสนุกกับการเรียน เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุโบอ่อง
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุโบอ่อง
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุโบอ่อง

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์การเรียนรู้ที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานในพื้นที่จัดให้แก่ผู้เรียน โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และความต้องการเฉพาะของท้องถิ่น ซึ่งมีความสำคัญในการเสริมเติมเต็มหลักสูตรแกนกลางที่ถูกออกแบบให้มีเป้าหมายและเนื้อหากว้างขวางแต่ไม่สามารถครอบคลุมบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่ได้อย่างสมบูรณ์ หลักสูตรท้องถิ่นจึงช่วยให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่สอดคล้องกับปัญหาและความเปลี่ยนแปลงในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะผลกระทบจากเศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้เพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว และสังคมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ทั้งยังเป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้การศึกษาเกิดความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ตอบสนองต่อความหลากหลายของชุมชนไทยในยุคปัจจุบันได้อย่างแท้จริง (ทิววรรณ คล้ายคลึง, 2562)

องค์ประกอบในการพัฒนาหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วยส่วนสำคัญที่ช่วยกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ อารัง บัวศรี (2558) ระบุว่า องค์ประกอบหลักของหลักสูตรมี 6 ประการ ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ของการเรียนการสอน เนื้อหาสาระและประสบการณ์ ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล ในขณะที่ Taba (1962) เสนอว่า องค์ประกอบของหลักสูตรควรครอบคลุมวัตถุประสงค์

ของหลักสูตร ทั้งในระดับทั่วไปและเฉพาะวิชา เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงเรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้และการนำหลักสูตรไปใช้ รวมถึงโครงการประเมินผลการสอน แม้แนวคิดของทั้งสองท่านจะมีรายละเอียดแตกต่างกัน แต่ล้วนสะท้อนถึงความสำคัญของการกำหนดเป้าหมาย เนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ สื่อการสอน และการประเมินผล ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้หลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อบริบททางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ฉันท ชาติทอง (2560) ได้กล่าวสรุปว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในประเทศไทยสามารถกระทำได้ 3 ลักษณะ ดังนี้ 1. การปรับหลักสูตรแม่บทให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น โดยการปรับเพิ่ม และ/หรือขยายเนื้อหาสาระรายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรแม่บท และการปรับ เพิ่ม หรือจัดทำสื่อการเรียนการสอนใหม่ 2. การสร้างหลักสูตรหรือรายวิชาใหม่ที่มิได้ปรากฏอยู่ในหลักสูตรแม่บทให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น โดยที่มีหลักสูตรแม่บทเป็นกรอบในการกำหนดและ 3. การสร้างหลักสูตรสำหรับท้องถิ่นขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นโดยไม่ต้องมีหลักสูตรแม่บทเป็นกรอบในการกำหนด ซึ่งอาจเป็นหลักสูตรระยะสั้นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในท้องถิ่นได้

การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร

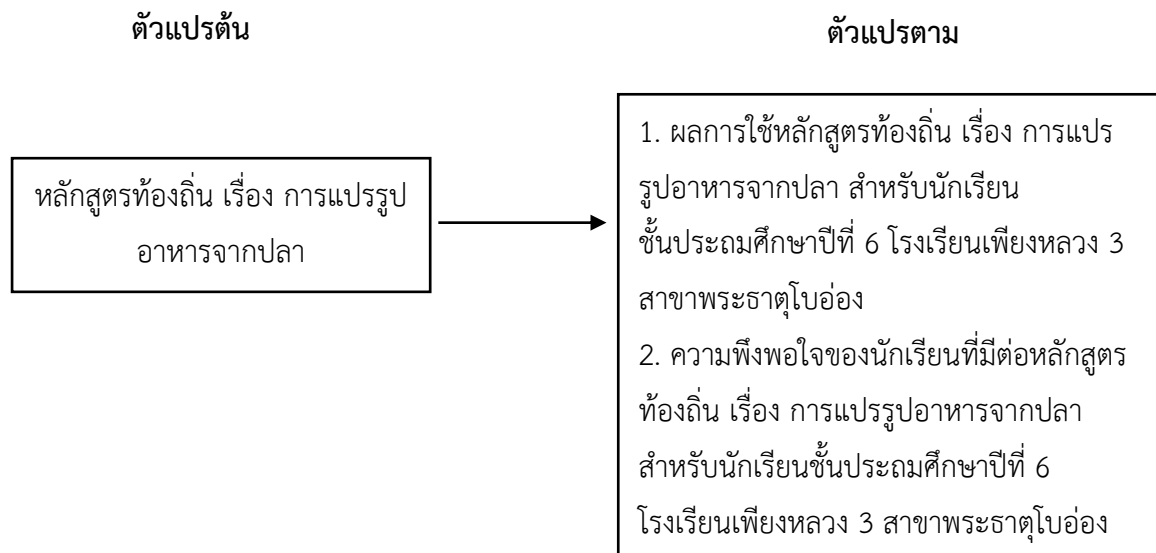
กระทรวงศึกษาธิการ (2551) กล่าวว่า เมื่อจัดทำร่างหลักสูตรสถานศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก่อนจะดำเนินการในขั้นตอนต่อไปในการเสนอคณะกรรมการสถานศึกษา ควรมีการพิจารณาคุณภาพ ความถูกต้อง และความเหมาะสม โดยสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ หรือการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ดวงเดือน พินสุวรรณ (2558) ได้กล่าวว่า เมื่อมีการจัดทำร่างหลักสูตรเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก่อนนำหลักสูตรไปใช้จะต้องมีการพิจารณาคุณภาพ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขบางส่วนก่อนนำไปใช้จริง โดยในการพิจารณาคุณภาพอาจทำได้หลายวิธี เช่น ใช้วิธีการประชุม รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยบุคคลจากหลายฝ่าย ทั้งผู้เชี่ยวชาญ ผู้ปฏิบัติ และผู้มีประสบการณ์ตรงในเรื่องนั้น ตรวจสอบ หรือมีการทดลองใช้หลักสูตรนำร่อง เพื่อศึกษาข้อดี ข้อด้อย และปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขก่อนประกาศใช้

จากที่กล่าวมาข้างต้น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นกระบวนการปรับเนื้อหาการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและความต้องการเฉพาะพื้นที่ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะที่นำไปใช้ได้จริง หลักสูตร "การแปรรูปอาหารจากปลา" สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขา พระธาตุบ่ออ ถูกออกแบบให้เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตท้องถิ่นผ่านการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ สามารถพัฒนาได้ทั้งโดยการปรับเนื้อหาหลักสูตรเดิม การสร้างรายวิชาใหม่ หรือการออกแบบหลักสูตรเฉพาะด้านเพื่อเสริมทักษะอาชีพ นอกจากนี้ เพื่อให้หลักสูตรมีคุณภาพและนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพ โดยการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญและชุมชน รวมถึงการทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริง หลักสูตรนี้ไม่เพียงช่วย

พัฒนาความสามารถของผู้เรียน แต่ยังคงเสริมอาชีพและสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับครอบครัวและชุมชน
อย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุโบอ่อง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 29 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุโบอ่อง จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ ผ่านการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านคหกรรมศาสตร์ และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีผลการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 6 หน่วย มีค่าเท่ากับ 5.00 ทุกหน่วยการเรียนรู้

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุโบอ่อง เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ หลังจากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประเมินความสอดคล้องของข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้แล้วนำมาคำนวณหาค่า IOC ได้ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านปิล็อก จำนวน 40 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความยาก - ย่างได้ค่าอยู่

ระหว่าง 0.33 ถึง 0.61 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.45 ถึง 0.80 แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder & Richardson (1973) ได้ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

2.3 แบบประเมินทักษะปฏิบัติ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ การนำเสนอ การทำงานกลุ่ม และการปฏิบัติแปรรูปอาหารจากปลา ใช้แบบประเมินรูบรีค มีเกณฑ์ 3 ระดับ คือ ระดับ 3 แปลผลเท่ากับดี ระดับ 2 แปลผลเท่ากับพอใช้ ระดับ 1 แปลผลเท่ากับปรับปรุงตามพฤติกรรมบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นหลังจากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินทักษะปฏิบัติกับจุดประสงค์การเรียนรู้แล้วนำมาคำนวณหาค่า IOC ได้ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านกิจกรรม ด้านวัดและประเมินผล ด้านภาระงาน/ชิ้นงาน จำนวน 15 ข้อ หลังจากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินความสอดคล้องของคำถามกับตัวแปรที่ต้องการวัด แล้วนำมาคำนวณหาค่า IOC ได้ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านปลีลอก จำนวน 40 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 ผู้วิจัยกำหนดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทำบันทึกข้อความขออนุญาตดำเนินการวิจัยต่อผู้อำนวยการโรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุโบอ่อง พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา

3.2 คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นประชุมกำหนดกรอบการดำเนินงาน พร้อมทั้งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปอาหารจากปลา พร้อมทั้งออกแบบหลักสูตร

3.3 ทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา ดำเนินการดังนี้

3.3.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยให้นักเรียนทราบพร้อมทั้งอธิบายการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการปฏิบัติให้ถูกต้อง

3.3.2 ก่อนการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 25 นาที

3.3.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา ที่ได้พัฒนาขึ้น จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ ในขณะที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมผู้สอนดำเนินสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมแล้วบันทึกลงในแบบประเมินทักษะปฏิบัติ

3.3.4 หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบถ้วนทุกหน่วยการเรียนรู้แล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 25 นาที หลังจากนั้นให้ทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ของนักเรียนที่มีหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา จำนวน 15 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 คะแนนที่ได้จากการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรนำมาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 คะแนนที่ได้จากการใช้หลักสูตรท้องถิ่น

4.2.1 คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน นำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2.2 คะแนนที่ได้จากการประเมินทักษะการปฏิบัตินำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนเกณฑ์การแปลผลคะแนนทักษะการปฏิบัติ ผู้วิจัยกำหนดไว้ดังนี้

ตาราง 1 เกณฑ์การแปลผลคะแนนทักษะการปฏิบัติ

คะแนนเฉลี่ย	ระดับผลการปฏิบัติ	ความหมาย
2.50 – 3.00	ดี	สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม คล่องแคล่ว และมี ความปลอดภัย แสดงถึงความเข้าใจและทักษะที่พึงประสงค์ ปฏิบัติได้ในระดับพอใช้ มีข้อผิดพลาดหรือข้อควรปรับปรุง
1.50 – 2.49	พอใช้	บางประการ แต่ไม่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือ ผลสัมฤทธิ์โดยรวม
1.00 – 1.49	ปรับปรุง	ต้องได้รับการเสริมทักษะเพิ่มเติม ไม่สามารถปฏิบัติได้ อย่างถูกต้อง หรือมีข้อผิดพลาดสำคัญ

4.3 คะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบถามความพึงพอใจ นำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยปรับใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุโบอ่อง ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลาจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

(N=29)

หน่วยการเรียนรู้	จำนวน ชั่วโมง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปลผล
1. รู้จักแยก-ปลาในท้องถิ่น	3	4.33	0.47	มาก
2. พื้นฐานการแปรรูปอาหารจากปลา	2	5.00	0.00	มากที่สุด
3. เครื่องมือและวัตถุดิบ	2	5.00	0.00	มากที่สุด
4. การแปรรูปปลาย่างและปลาอบแห้ง	2	5.00	0.00	มากที่สุด
5. การแปรรูปปลาร้าและน้ำปลาร้า	3	5.00	0.00	มากที่สุด
6. การบรรจุภัณฑ์และการนำเสนอ	3	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	15	4.89	0.08	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นที่ได้รับการพัฒนาชื่อ เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา มีทั้งหมด 6 หน่วยการเรียนรู้ รวม 15 ชั่วโมง มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.08)

2. ผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุโบอ่อง ปรากฏผลดังนี้

2.1 ผลการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน

ตาราง 3 ผลการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน

(N=29)

การทดสอบ	จำนวน	คะแนน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ผลต่าง
ก่อนเรียน	29	30	17.48	3.62	+8.73
หลังเรียน	29	30	26.21	2.15	

จากตาราง 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X} = 26.21$, S.D. = 2.15) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 17.48$, S.D. = 3.62) แสดงว่า หลังจากนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผลต่าง +8.73

2.2 ผลการประเมินทักษะปฏิบัติของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา

ตาราง 4 ผลการประเมินทักษะปฏิบัติของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่น

(N=29)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1) การเตรียมการ	2.72	0.45	ดี
2) ความเข้าใจขั้นตอน	2.69	0.46	ดี
3) การใช้เครื่องมือและวัสดุ	2.73	0.45	ดี
4) ทักษะการปฏิบัติจริง	2.83	0.38	ดี
5) ความสะอาดและความปลอดภัย	2.62	0.49	ดี
6) การนำเสนอ	2.66	0.48	ดี
รวมเฉลี่ย	2.71	0.37	ดี

จากตาราง 4 พบว่า ทักษะปฏิบัติของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.71$, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทักษะการปฏิบัติจริง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.83$, S.D. = 0.38) รองลงมา การใช้เครื่องมือและวัสดุ ($\bar{X} = 2.73$, S.D. = 0.45) และความสะอาดและความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.62$, S.D. = 0.49)

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุโบอ่อง ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 5 ผลการศึกษาผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. กิจกรรมที่ทำให้มีความสุขและน่าสนใจ	4.55	0.50	มากที่สุด
2. กิจกรรมที่เรียนเข้าใจง่าย	4.59	0.49	มากที่สุด
3. กิจกรรมช่วยให้ฉันทำของจริงได้	4.59	0.49	มากที่สุด
4. กิจกรรมเหมาะกับตนเองและเพื่อน ๆ	4.55	0.50	มากที่สุด
5. กิจกรรมทำให้ได้ช่วยเหลือเพื่อน ๆ	4.59	0.49	มากที่สุด
6. ครูอธิบายวิธีให้คะแนนเข้าใจง่าย	4.59	0.49	มากที่สุด
7. ครูให้คะแนนอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม	4.55	0.50	มากที่สุด
8. คะแนนที่ได้ตรงกับผลงานที่ได้ปฏิบัติ	4.52	0.50	มากที่สุด
9. ครูให้คำแนะนำเวลาทำผิดขั้นตอน	4.69	0.46	มากที่สุด
10. คะแนนที่ครูให้ช่วยให้ฉันอยากทำได้ดีขึ้น	4.79	0.46	มากที่สุด
11. งานที่ได้รับเหมาะสมกับเวลา	4.66	0.48	มากที่สุด
12. กิจกรรมช่วยให้ฉันฝึกทักษะใหม่ ๆ	4.72	0.45	มากที่สุด

ตาราง 5 ผลการศึกษาผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
13. งานที่สามารถใช้ในชีวิตประจำวัน	4.66	0.48	มากที่สุด
14. ครูช่วยแนะนำเวลางานยาก	4.55	0.50	มากที่สุด
15. งานไม่ยากเกินไปสำหรับฉัน	4.76	0.43	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.62	0.44	มากที่สุด

จากตาราง 5 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวม โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คะแนนที่ครูให้ช่วยให้ฉันอยากทำให้ดีขึ้น ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.46) รองลงมา งานไม่ยากเกินไปสำหรับฉัน ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.43) และคะแนนที่ได้ตรงกับผลงานที่ได้ปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.50) มีคะแนนน้อยที่สุดตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุบ่ออ่อง สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุบ่ออ่อง พบว่า ได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา มีจำนวนทั้งสิ้น 6 หน่วยการเรียนรู้ รวม 15 ชั่วโมง มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการออกแบบหลักสูตรยึดหลักการพัฒนาศักยภาพท้องถิ่นที่เน้นบริบทของพื้นที่และทุนทางวัฒนธรรมในชุมชนเป็นฐาน อาทิ การรู้จักชนิดปลาท้องถิ่น เครื่องมือพื้นบ้าน และการแปรรูปอาหารแบบภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งช่วยให้เนื้อหาเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และพัฒนาทักษะชีวิตอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ยังมีเป้าหมายชัดเจน กิจกรรมหลากหลาย และสอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน โดยการจัดเนื้อหาเป็นลำดับขั้นจากง่ายไปสู่ยากตามการพัฒนาหลักสูตรและเกลียวสว่าน (Spiral Curriculum) รวมถึงมีการกำหนดเวลาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด จึงสะท้อนถึงคุณภาพของหลักสูตรทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรม และความเป็นไปได้ในการใช้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Tyler (1949); Taba (1962); Saylor, Alexander & Lewis (1981); Beauchamp (1981) ที่ให้ความสำคัญกับการออกแบบหลักสูตรโดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน สังคม และเนื้อหาวิชาอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าด้วยการพัฒนาหลักสูตร คือ การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือสมบูรณ์ขึ้นกับการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐาน และเป็นมวล ประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับผู้เรียน ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ 1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2. การพัฒนาหลักสูตร 3. การทดลองใช้หลักสูตร

และ 4. การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร และสอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับ นิธิโรจน์ เกษมฤทธิ์ขจร และ ภูฟ้า เสวกพันธ์ (2560) ที่พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่นำผลข้อมูลพื้นฐานมากำหนดเป็นองค์ประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง สารการเรียนรู้แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะองค์ประกอบ หลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ผู้เรียน ให้มีความรู้ ความสามารถมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้

2. ผลการศึกษาการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุโบอ่อง พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงว่า หลังจากนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะหลักสูตรได้รับการออกแบบโดยคำนึงถึงความสอดคล้อง กับบริบทท้องถิ่น ซึ่งช่วยให้เนื้อหามีความใกล้เคียงและเป็นประสบการณ์จริงของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ จูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น อีกทั้งกิจกรรมในหลักสูตรยังเน้นการลงมือปฏิบัติ (Hands-on Experience) และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนทุกคน ส่งผลต่อการสร้างความเข้าใจเชิงลึกในเนื้อหาได้มากกว่า การเรียนรู้แบบท่องจำ นอกจากนี้ การจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก และการใช้กิจกรรมหลากหลายที่ส่งเสริม กระบวนการคิดวิเคราะห์ ยังสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) และแนวคิด การออกแบบหลักสูตรตามแนว Tyler (1949) ซึ่งเน้นความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรม การเรียนรู้ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับการวิจัยของ สายหยุด ภูยุ (2555) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นหรือการพัฒนา มาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการปรับขยาย เพิ่ม หรือสร้างหลักสูตรย่อยขึ้นมาโดยมีเนื้อหา สาระสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมในชีวิตจริงของตน ทำให้เกิดความตระหนักเห็นคุณค่าสำนึกรักผูกพันกับท้องถิ่น ภาคภูมิใจ ในบรรพบุรุษ ถิ่นฐานบ้านเกิด เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน มีโอกาสเรียนรู้อาชีพและวัฒนธรรมในท้องถิ่น เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นนั้น ๆ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ ตลอดจนสามารถ แก้ปัญหาพัฒนาชีวิต อาชีพ ครอบครัวและสังคมของตนเองได้ตามควรแก่ฐานะ การเรียนการสอนในสถานศึกษา ของท้องถิ่นน่าจะเป็นความจำเป็นที่จะคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

ผลการประเมินทักษะปฏิบัติของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ “ดี” ($\bar{X} = 2.71$, S.D. = 0.45) แสดงให้เห็นว่า นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานจริงได้ในระดับ ที่น่าพอใจ เมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อ พบว่า “ทักษะการปฏิบัติจริง” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.83$, S.D. = 0.38) รองลงมาคือ “การใช้เครื่องมือและวัสดุ” ($\bar{X} = 2.73$, S.D. = 0.45) สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถลงมือปฏิบัติ ตามขั้นตอนการแปรรูปอาหารจากปลาได้จริง และมีความชำนาญในการใช้อุปกรณ์พื้นฐานตามกิจกรรมที่ได้รับ ส่วน “ความสะอาดและความปลอดภัย” ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.62$, S.D. = 0.49) อาจบ่งชี้ว่านักเรียนยังมี ข้อจำกัดด้านการสร้างจิตสำนึกหรือการกำกับตนเองในระหว่างการทำงาน

ผลดังกล่าวสะท้อนถึงประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือทำจริง โดยกิจกรรมที่ใช้ เช่น การเตรียมปลา การแปรรูป และการนำเสนอผลลัพธ์ ล้วนเป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงในชุมชน จึงกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและตั้งใจเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ (Experiential Learning) ของ Kolb (1984) ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการกระทำ การสะท้อนคิด และการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ นอกจากนี้ การที่นักเรียนได้ฝึกทำงานร่วมกับเพื่อนและใช้เครื่องมือจริง ยังช่วยส่งเสริมทักษะความร่วมมือและทักษะอาชีพขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหนึ่งในทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (UNESCO, 2020) อย่างไรก็ตาม คณะณณเจลีด้าน “ความสะอาดและความปลอดภัย” ที่อยู่ในระดับต่ำที่สุด บ่งชี้ถึงความจำเป็นที่ผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมเสริมเพื่อปลูกฝังทักษะด้านวินัย ความรอบคอบ และความรับผิดชอบต่อสุขอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน เช่น การนำแนวคิด “การสะท้อนคิด” (Reflective Practice) ของ Schön (1983) มาใช้ควบคู่กับการสาธิตโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ นักเรียนตระหนักรู้และพัฒนาเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูรินท์ ขนิลกุล, ณัฐรดา วงษ์นายะ และ เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม (2563) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนเขตพื้นที่สูงจังหวัดตาก พบว่า รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน มี 4 ด้าน คือ 1. การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2. ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3. การจัดการกับอารมณ์ และความเครียด และ 4. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น โดยวิธีการกระบวนการในการพัฒนาทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับบริบท และจะต้องเป็นรูปแบบเฉพาะ มีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ดีในการสนับสนุนและพัฒนา เพื่อที่ครูผู้สอนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะได้นำไปสู่การปฏิบัติ การมีส่วนร่วมดังกล่าวเป็นปัจจัยส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ดี ซึ่งการเรียนรู้ที่แท้จริงในนั้นเป็นผลการเรียนรู้ซึ่งอาจจะเป็นความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะจากกระบวนการที่บุคคลรับรู้และจัดกระทำต่อสิ่งเร้า เพื่อสร้างความหมายต่อสิ่งที่เรียนรู้นั้นเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์เดิมของตนจนเกิดเป็นความหมายที่ตนเข้าใจอย่างแท้จริง

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพียงหลวง 3 สาขาพระธาตุโอบ่อง พบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คณะณณที่ครูให้ช่วยให้ฉันอยากทำให้ดีขึ้น รองลงมาฉันไม่ยากเกินไปสำหรับฉัน และคณะณณที่ได้ตรงกับผลงานที่ได้ปฏิบัติ มีคณะณณน้อยที่สุดตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกิจกรรมที่ครูออกแบบมีลักษณะที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ผ่านกิจกรรมที่สนุก มีความหมาย และสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกร่วม และไม่รู้สึว่าการเรียนรู้เป็นภาระ แต่กลับเป็นประสบการณ์ที่ท้าทายและสร้างแรงบันดาลใจ โดยเฉพาะในระหว่างการทำกิจกรรมในห้องเรียน นักเรียนได้มีโอกาสร่วมกันแปรรูปอาหารจากปลาในลักษณะ “เรียนรู้ผ่านการลงมือทำจริง (Learning by Doing)” ตั้งแต่การล้างปลา หั่นปลา หมักปรุงรส ไปจนถึงการนำเสนอผลิตภัณฑ์ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ช่วยกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม การเรียนรู้แบบกลุ่ม และการใช้ทักษะหลากหลาย เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ส่งผลให้นักเรียนรู้สึกรู้ว่าตนเองมีคุณค่าและเป็นเจ้าของการเรียนรู้

ของตนเอง การที่ครูให้คะแนนในลักษณะเชิงบวก เช่น การให้คำชม การให้ข้อเสนอแนะที่ส่งเสริมความพยายาม มากกว่าการเน้นผลลัพธ์เพียงอย่างเดียว ยิ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการพัฒนานตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Self - Determination Theory ของ Deci & Ryan (2008) ที่เน้นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ 3 ประการ ได้แก่ ความสามารถ (Competence) ความเป็นอิสระ (Autonomy) และความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Relatedness) เมื่อผู้เรียน รู้สึกว่าตนเองทำได้ดี ได้รับการยอมรับจากครู และสามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองได้ จะเกิดแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อทั้งความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้ การที่ กิจกรรมได้รับการออกแบบให้มีความยากพอเหมาะ (Moderate Challenge) เข้าใจง่าย และมีบริบทที่คุ้นเคย เช่น การแปรรูปอาหารจากปลาที่นักเรียนสามารถเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและอาชีพของชุมชน ยิ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่า “ฉันทำได้” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Vygotsky (1978) เรื่อง เขตพัฒนาการใกล้เคียง (ZPD: Zone of Proximal Development) ที่ระบุว่า หากครูสามารถออกแบบกิจกรรมให้อยู่ในระดับที่ผู้เรียนทำได้โดยได้รับการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม จะทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทั้งด้านทักษะ ความคิด และอารมณ์ ส่งผลต่อความพึงพอใจอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม รายการที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ “คะแนนที่ได้ตรงกับผลงานที่ได้ปฏิบัติ” ($\bar{X} = 4.52$) อาจสะท้อนให้เห็นว่า แม้นักเรียนจะรู้สึกสนุกกับกิจกรรม แต่ยังมีข้อสงสัยในเรื่องของความยุติธรรมหรือความชัดเจนของเกณฑ์การประเมิน ซึ่งเป็นประเด็นที่ครูควรให้ความสำคัญ โดยอาจปรับวิธีการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้าง เกณฑ์ (Rubric) หรือเปิดโอกาสให้สะท้อนตนเองและเพื่อนร่วมประเมิน (Peer & Self - Assessment) เพื่อลด ช่องว่างระหว่างความคาดหวังของผู้เรียนกับผลประเมิน อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ความเข้าใจ และการยอมรับในกระบวนการประเมินมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่สนับสนุนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Creative Learning) และการประเมินเพื่อการพัฒนา (Assessment for Learning) อย่างแท้จริง และสอดคล้องกับงานวิจัย ของ จุรี ท้าวพงษ์, ปาริศา จรดล และ นภาพรณ ัญญา (2567) ที่ทำการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบ การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยาศน์ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้ เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นที่มีองค์ประกอบของรูปแบบและกิจกรรมสำหรับการทดลองใช้รูปแบบมีความเหมาะสม มีกระบวนการพัฒนารูปแบบอย่างเป็นระบบ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การแปรรูปอาหารจากปลา คือ การออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นโดยอิงจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะชีวิต ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อจัดกิจกรรมในลักษณะของการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง (Experiential Learning) ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของชุมชน ทั้งนี้ยังพบว่า การประเมินผลในลักษณะที่ส่งเสริม แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ตามแนวคิดของ Deci & Ryan (2008) ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ ในตนเองและกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ตามแนว Spiral Curriculum ที่เรียงลำดับความยากง่ายอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้งและเห็นความเชื่อมโยง

ระหว่างความรู้กับการใช้ชีวิตจริง ถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สะท้อนศักยภาพของหลักสูตรท้องถิ่นในฐานะเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะอาชีพ เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมกับชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สถานศึกษาควรประยุกต์ใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “การแปรรูปอาหารจากปลา” เป็นต้นแบบในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชน
2. ควรนำหลักสูตรไปใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมอาชีพแก่เยาวชนในพื้นที่ห่างไกล โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานด้านอาชีวศึกษาและเกษตร
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการศึกษา วัฒนธรรมและเศรษฐกิจชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลระยะยาวของการใช้หลักสูตรต่อทักษะอาชีพ และพฤติกรรมการใช้ชีวิตของนักเรียนหลังจากจบการศึกษา
2. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายมากขึ้น ทั้งในเขตเมืองและชนบท เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านผลสัมฤทธิ์และเจตคติ
3. ควรศึกษาผลของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อความสำเร็จของการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *การประเมินคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2539*. โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. คุรุสภา ลาดพร้าว.
- ฉันท ชาติทอง. (2560). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น*. เพชรเกษมการพิมพ์.
- จินตวิทย์ เกษมสุข. (2561). แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน. *วารสารวิชาการ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 26(50), 169 – 186. [https://so06.tci-thaijo.org/index.php/
husojournal/article/view/116188/89514](https://so06.tci-thaijo.org/index.php/husojournal/article/view/116188/89514)
- จรี ท้าวพงษ์, ปวีศา จรดล และ นภาพรณ ัญญา. (2567). รูปแบบการจัดการสำหรับผู้เรียนหลักสูตรวิชาชีพ
ระยะสั้นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการของวิทยาลัยเทคนิคบางแสน.
วารสารพุทธจิตวิทยา, 9(1), 37 - 50. [https://so03.tci-
thaijo.org/index.php/jbp/article/view/271795/182538](https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jbp/article/view/271795/182538)
- ดวงเดือน พินสุวรรณ. (2558). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. ใน *ประมวล
สาระชุดวิชา สัมมนาหลักสูตรและการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ หน่วยที่ 6 – 10*. สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทิววรรณ คล้ายคลึง. (2562). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ขนมหินบ้าน อำเภอกงไกรลาศ
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุตรดิตถ์]. ThaiLIS. <https://opac.uru.ac.th/bibitem?bibid=b00112553>
- อึ้ง บั้วศรี. (2558). *ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและการพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). ธนัช การพิมพ์.
- นิธิโรจน์ เกษมฤทธิจักร และ ภูฟ้า เสวกพันธ์. (2560). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์
สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*,
19(2), 108 - 119. [https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/
view/88750/69780](https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/88750/69780)
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. (2551, 3 มีนาคม).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 41 ก. หน้า 1 – 11.
[/https://www.srt.go.th/index/add_file/Ec0QLgyWed93942.pdf](https://www.srt.go.th/index/add_file/Ec0QLgyWed93942.pdf)
- ภูรินทร์ ขนิณกุล, ณัฐดา วงษ์นายะ และ เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม. (2563). รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิต
ของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก. *วารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม*,
14(4), 159 – 171. [https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NRRU/article/
download/241638/167984](https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NRRU/article/download/241638/167984)

ศักดิ์ชัย เกียรติดิณาคินทร์. (2553). *ทุนความคิด เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ Creative Capital for Creative Economy* (พิมพ์ครั้งที่ 1). ไร่ยา.

สายหยุด ภูบุย. (2555). *โครงการตำราเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษาสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร: ข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร*. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

Beauchamp, G. A. (1981). *Curriculum Theory* (4th ed.). F.E. Peacock Publishers.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* (5th ed). Harper & Row.

Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2008). Self - Determination Theory: A Macro Theory of Human
Motivation, Development and Health. *Canadian Psychology / Psychologie
Canadienne*, 49(3), 182 - 185. <https://doi.org/10.1037/a0012801>

Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning: Experience as The Source of Learning and
Development*. Prentice Hall.

Kuder, F. G. & Richardson, M. W. (1973). The Theory of the Estimation of Test Reliability.
Psychometrika, 2(3), 151 - 160. <http://dx.doi.org/10.1007/BF02288391>

Saylor, J. G., Alexander, W. M. & Lewis, A. J. (1981). *Curriculum Planning for Better Teaching
and Learning* (4th ed.). Holt, Rinehart and Winston.

Schön, D. A. (1983). *The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action*.
Basic Books.

Taba, H. (1962). *Curriculum Development and Theory and Practice*. Harcourt, Brace & World.

Tyler, R. W. (1949). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. University of Chicago Press.

UNESCO. (2020). *Global Education Monitoring Report 2020: Inclusion and Education:
All Means All*. <https://www.unesco.org/gem-report/en/2020-report>

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*.
Harvard University Press.

